

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XXXIII. De exterieribus effectibus chritatis quantum ad
correctionem fraternam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

QVAESTIO XXXIII.

De correctione fraternali, in octo articulis distincta.

DEINDE considerandum est de correctione fraternali.

Et circa hoc quaeruntur octo.

Primo, Vtrum fraternalis correctio sit actus charitatis.

Secundo, Vtrum sit sub precepto.

Tertio, Vtrum hoc preceptum extendat se ad omnes, uel solum in prelati.

Quarto, Vtrum subditi teneantur ex hoc precepto prelatos corrigere.

Quinto, Vtrum peccator possit corrigere.

Sexto, Vtrum aliquis debeat corrigi, qui ex correctione fit deterior.

Septimo, Vtrum secreta correctio debeat precedere denuntiationem.

Octauo, Vtrum testimonium inductio debeat precedere denuntiationem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum fraternalis correctio sit actus charitatis.

AD PRIMUM sic procedit. Vtrum fraternalis correctio sit actus charitatis. Dicitur in 1. ad Cor. 13. Si peccauerit in te frater tuus, qui frater est arguendus ex zelo iustitiae: sed iustitia est uirtus distincta a charitate.

ergo correctio fraternalis non est actus charitatis, sed iustitiae. Praeterea correctio fraternalis fit per secreta admonitionem: sed admonitio est consilium quoddam, quod pertinet ad prudentiam. Prudentis enim est esse bene consiliarium, ut dicitur in 6. Ethicorum ergo fraternalis correctio non est actus charitatis, sed prudentiae.

Praeterea contrarius actus non pertinet ad eandem uirtutem sed supportare peccantem est actus charitatis, secundum illud ad Galat. 6. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis legem Christi, quae est lex charitatis. ergo uidetur, quod corrigere fratrem peccantem, quod est contrarius supportationi, non sit actus charitatis.

SED CONTRA. Corripere delinquentem est quaedam elemosyna spiritualis: sed elemosyna est actus charitatis, ut supra dictum est. ergo correctio fraternalis est actus charitatis.

RESPOND. Dicendum, quod correctio delinquentis est quoddam remedium, quod debet adhiberi contra peccatum alicuius. Peccatum autem alicuius dupliciter considerari potest. Vno quidem modo, in quantum est nocuum ei, qui peccat. Alio modo, in quantum uertigitur in nocuum aliorum, qui ex eius peccato laeduntur, uel scandalizantur: & tunc in quantum est nocuum boni communis, cuius iustitia per peccatum hominis perturbatur. Duplex ergo est correctio delinquentis. Vna quidem, quae adhibet remedium peccato, in quantum est quoddam malum ipsius peccantis & ista est proprie fraternalis correctio, quae ordinatur ad emendationem delinquentis. Remouere autem malum alicuius, cuius est ratio est, sicut bonum eius procurare: procurare autem fratris bonum pertinet ad charitatem, per quam uolumus, & operamur bonum amico. Vnde

de etiam correctio fraternalis est actus charitatis: quia per eam repellimus malum fratris. scilicet peccatum, cuius remotio magis pertinet ad charitatem, quam est remotio exterioris damni, uel etiam corporalis nocuenti, quanto contrarium bonum uirtutis magis est affine charitati, quam bonum corporis, uel exteriorum rerum. Vnde correctio fraternalis est actus charitatis potius, quam curatio infirmitatis corporalis, uel subuentio, quae excluditur exterior egestas. Alia uero correctio est, quae adhibet remedium peccati delinquentis, scilicet quod est in malum aliorum, & precipue in nocuum boni communi. Et talis correctio est actus iustitiae, cuius est conseruare rectitudinem iustitiae unius ad alterum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod glossa illa loquitur de secunda correctione, quae est actus iustitiae. Vel si loquatur de prima, tunc iustitia ibi sumitur secundum quod est uniuersalis uirtus, ut infra dicitur, prout etiam omne peccatum est iniquitas, ut dicitur 1. Ioan. 3. quasi contra iustitiam existens.

AD SECUNDUM Dicendum, quod sicut Phil. dicit 1. 6. Ethicorum. Prudentia facit rectitudinem in his, quae sunt ad finem, de quibus est consilium, & electio. Item cum per prudentiam aliquid recte agimus ad finem alicuius uirtutis moralis, puta temperantiae, uel fortitudinis, actus ille est principaliter illius uirtutis, ad cuius finem ordinatur. Quia ergo admonitio, quae fit in correctione fraternali, ordinatur ad amouendum fratris peccatum, quod pertinet ad charitatem, manifestum est quod talis admonitio principaliter est actus charitatis, quasi imperantis, prudentiae uero secundario, quasi exequentis, & dirigentis actum.

AD TERTIUM Dicendum, quod correctio fraternalis non opponitur supportationi infirmorum, sed magis ex ea consequitur. In tantum enim aliquis supportat peccantem, in quantum contra eum non turbatur, sed beneuolentiam ad eum seruat, & ex hoc contingit, quod fatigat emendare.

ARTICVLVS II.

Vtrum correctio fraternalis sit in precepto.

AD SECUNDUM sic proceditur. Videtur, quod correctio fraternalis non sit in precepto. Nihil enim quod est impossibile, cadit sub precepto, secundum illud 1. Hieronimo. Maledictus, qui dicit Deum aliquid impossibile precepisse: sed Eccle. 7. dicitur, Considera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem ille despexit: ergo correctio fraternalis non est in precepto.

¶ 1. Praeterea. Omnia praeccepta legis diuinae ad praeccepta decalogi reducuntur: sed correctio fraternalis non cadit sub aliquo praecceptorum decalogi: ergo non cadit sub precepto.

¶ 2. Praeterea. Omnis praecceptum diuini est peccatum mortale, quod in saeculis uiris non inuenitur: sed omnis correctio fraternalis inuenitur in sanctis, & in spiritualibus uiris. Dicitur enim 1. ad Timotheum. 2. Deum, quod non solum inferiores, uerum etiam hi, qui superiorem uitae gradum tenent, ab aliorum reprehensione esse abstinent propter quandam cupiditatis maculam, non propter officia charitatis: ergo correctio fraternalis non est in precepto.

Superius trigesima prima articulum secundum.

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

In expositione Symboli, ad Damascenum, c. 2.

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

In articulo in responsione ad tertium nota pro timoratis conscientis, quod quando correctio fraternalis omittitur vel propter defectum spei, quia si non sperat illum se emendaturum, uel propter respectum humanum, quia timet ne illum offendant, uel quia timet ne reputetur presumptuosus, uel propter ignorantiam, quia non credit se in tali casu obligari: & breuiter, ex quacumque causa omittatur, si hoc saluatur in preparatione animi. Quod si crederet probabilitate, quod illum a mortali peccato retraheret, oia postponeret charitati fraternali: non est peccatum mortale. Et ratio est, quia

q. 58. art. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

lib. 6. ex c. 2. 7. & 11. tom. 5.

moysa preceptum constitit in hoc, Da indigentibus, & non in hoc, quod quare notitiam indigentia. Er propterea quantum est ex vi istius precepti, neque subditus, neque prelati tenetur inquirere. Gravior tamen est cura prelatorum, ut Augustinus dicit, quia non occurrat ali- quis indigentem cor- rectione prelati & al- teri, magis tenetur prelati ad corre- ctionem, quam sub- ditus sicut magis te- netur prelati ad non scandalizandum illum: sicut vniuer- saliter magis tenetur ad obsequium communium prece- ptorum prelati, quam alii, pro quan- tum tenetur ad excel- lentem vitam, & doctrinam, quam alii. Quomodo autem tenetur prelati ex pre- cepto sui officii tene- tur etiam ad notitia- quendam de pec- catis subditorum, ut eos corrigat propter seipsum, vel commu- ne bonum, non est prelati questio, ubi de precepto cor- rectionis fratrum so- lum tractatur. Pro- pter bonum autem ipsius peccatoris pre- fectus est tractatus, in quo auctor simul de correctione fra- trum, & prelati in ordine ad boni pec- catoris tractat. Et di- cebat est, quod ad hoc sufficit vigilantia, & custodia ad qua pre- latus communiter te- netur. Et secundum oc- currentes casus iuxta signa alicuius parti- cularis peccatoris in- quirit, si correctio- ne opus est ad quod maxima opus est pru- dentia, ne multa su- spicio precipitem & exosum prelati red- datur: nec in multa multiplicatione occul- tum in iudicio. Hec enim inquisitio, qua ad emendationem pec- catoris ordinatur, non videtur scientifice de- terminanda, sed pru- dentia, qua circa par- ticularia versatur, re- liquitur considera- re qualiter, & quan- do, & cuius quaren- dum est peccatum sa- mandum.

de sicut ille, qui debet pecuniam creditori, debet ei requirere cum tempus fuerit, ut ei debitum reddat: ita qui habet spiritualiter cura alicuius, det ei querere ad hoc, quod ei corrigat de peccato. Sed illa beneficia, qua non debetur certe persone, sed cõiter omnibus proximis, siue sint corporalia, siue spiri- tualia, non oportet nos querere quibus impendamus: sed sufficit, quod impendamus eis, qui nobis occurrunt. Hoc n. quasi pro qua- da forte habendum est, ut Aug. di- cit in 1. de doct. christi. Et propter hoc dicitur in lib. de verbis Dni, quod admonet nos Dns nollet non ne gligere inuicem peccata nostra, non querendo quid reprehendas, sed videndo quid corrigas. Alio- quin efficeremur exploratores vi- te aliorum, contra id quod dicitur Prouerb. 24. Ne queras impietate in domo iusti, & non vales requie eius. Vnde patet, quod nec reli- giosos oportet exire claustrum ad corrigendum delinquentes.

ARTICVLVS III.

Utrum correctio fraterna pertineat solum ad prelatos.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur quod correctio frater- na non pertineat nisi ad prelatos. Dicit n. Hieronymus. Sacerdotes student illud Euangelij implere. Si peccaverit in te frater tuus, &c. sed non sacerdotum consuevit sig- nificari prelati, qui hnt cura alio- rum: ergo vtr quod ad solos prelatos pertinet fraterna correctio. ¶ 2 Prater. Fraterna correctio est quadam elemosyna spiritualis: sed corporalem elemosynam fa- cere pertinet ad eos, qui sunt supe- riores in temporalibus. s. ad ditio- res: ergo & fraterna correctio per- tinet ad eos, qui sunt superiores in spiritualibus. s. ad prelatos. ¶ 3 Prter. Ille qui corripit alium, mouet eum sua admonitione ad melius: sed in rebus naturalibus inferiora mouetur a superioribus: ergo et sicut ordinem virtutis, quod sequitur ordinem nature, ad solos prela- tos pertinet inferiores corrigere.

SED CONTRA est, quod dicitur 24. q. 3. Tam sacerdotes, quam reliqui fideles omnes summam debent habere curam de his, qui pereunt, quatenus, eorum redargutione, aut corrigantur a peccatis, aut si corrigibiles appareant, ab Ecclesia separentur.

RESPON. Dicendum, quod correctio, que est actus iustitie per cor- rectionem poenae, non competit subditis respectu prelati: sed cor- rectio fraterna, que est actus cha-

tris delinquentis per simplicem admonitionem, & ta- lis correctio pertinet ad quemlibet charitatem habet- tem siue sit subditus, siue prelati. Est autem actus corre- ctio, que est actus iustitie, per quam intenditur bo- num commune, quod non solum procuratur per ad- monitionem fratris, sed et interdum per punitionem, ut alii a peccato rimentes desistant: & talis correctio pertinet ad solos prelatos, qui non solum habent ad- monere, sed etiam corrigere puniendo.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod et in correctione fraterna, que ad omnes pertinet, grauior est cura pre- latorum, ut dicitur Aug. in 1. de ciuita. Dei. Sicut n. tem- poralia beneficia potius debet aliquis exhibere illis, quorum curam temporalem habet, ita et beneficia spi- ritualia, puta, correctionem, doctrinam, & alia huiusmo- di magis debet exhibere illis, qui sunt suae spiritali- cure commissi. Non intendit Hieronymus dicere, quod ad solos sacerdotes pertineat preceptum de cor- rectione fraterna, sed quod ad hos specialiter pertinet.

AD SECVDVM dicendum, quod sicut ille, qui habet vnde corporaliter subuenire possit, quantum ad hoc, diues est: ita ille qui habet sanum rationis iudi- cium, ex quo possit alterius delictum corrigere, qua- tum ad hoc, est superior habendus.

AD TERTIVM dicendum, quod et in rebus na- turalibus quedam mutuo in se agunt, quia quantum ad aliquid sunt se iuicem superiora, prout. s. utrum- que est quodammodo in potentia, & quodammo- do in actu respectu alterius. Et si militer aliquis in- q- tum habet sanum rationis iudicium in hoc, in quo al- ter delinquit, potest eum corrigere, licet non sit sim- pliciter superior.

ARTICVLVS IIII.

Utrum quis teneatur corrigere pre- latum suum.

AD QVARTVM sic proce- ditur. Vtr, quod aliquis non te- neatur corrigere prelatum suum. Dicit n. Exo. 19. Bestia, que tetigerit motem, lapidabitur. Et 2. Reg. 6. dicitur quod Oza percussus est a Domi- no, quia tetigit arcam: sed per montem, & arcam significatur prelati: ergo prelati non sunt corrigendi a subditis. ¶ 2 Prter. Gala. 2. super illud, In fa- ctem ei restiti, dicitur Glo. ut par- ergo cum subditus non sit par pre- lato, non debet eum corrigere. ¶ 3 Prter. Gre. dicit. Sanctorum uita corrigere non presumat, nisi quod de se meliora sentit: sed aliquis non det de se meliora sentire, quam de prelato suo: ergo prelati non sunt corrigendi.

SED CONTRA est, quod dicitur Aug. dicit in regula. Non solum uestri, sed et ipsius, id est prelati miseremini, qui inter uos quanto in loco superio- ri, tanto in periculo maiori uersa- tur. sed correctio fraterna est opus misericordiae: ergo & prelati sunt corrigendi.

RESPON. Dicendum, quod cor- rectio, que est actus iustitie per cor- rectionem poenae, non competit subditis respectu prelati: sed cor- rectio fraterna, que est actus cha-

Li. 1. c. 9. re- mo. 5.

Loco citato in argu.

Super qua. si. erigeli- materia articuli quartum.

IN art. 4. in respon- sione ad 2. dubium magnum est, quomodo Paulus fuit par Petro, quantum ad fidei defensionem, cum Petrus esset solus uni- uersalis pastor ex pa- tatus officio, omni- bus prestans, etiam quod ad fidei defen- sionem, ut caput me- bris.

Ad hoc dicitur, quod quantum ad fidei de- fensionem executiuus Paulus erat par Pe- tro. Vnde & in litera ponitur ly, aliquo modo, quasi diceret quod non simpliciter in defensione fidei, sed aliquo modo in hoc erat par. Si- gnificat autem pari- tas hac uniuersalem curam in utroque de- fendendi fidem a do- mino Iesu Christo habitam, cum qua equalitate sit sum- ma autoritas ex of- ficio defendendi fidei in solo Petro. Sicut si Papa committeret authoritatem episco- palem in aliqua dice- cessi archiepiscopo, ille esset equalis epi- scopo ex delegato, non testate ex quod, non autem

4. dist. 19. q. 2. ar. 2. q. 3. Et virt. q. 1. art. 1. ad 8. Et Galat. 2. le. 3. prim. & ad Col. cap. vlt. 8.

Glof. Amb. ibidem.

In regula c. 43. non re- mote a fine tomo. 1.

Utrum peccator debeat corrigere delinquentem.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, qd peccator corrigere debeat delinquentem. Nullus enim propter peccatum quod committit, a precepto obseruado excusatur: sed correctio fraterna cadit sub precepto, vt dictum est; ergo videtur quod propter peccatum, quod quis commisit, non debeat pratermittere huiusmodi correctionem.

¶ 2 Præ. Eleemosyna spiritualis potior est, quam corporalis eleemosyna: sed ille, qd est in peccato, non debet abstinerere, quin eleemosynam corporalem faciat: ergo multo minus debet abstinerere a correctione delinquentis, propter peccatum præcedens.

¶ 3 Præ. 1. Ioan. 1. dicitur. Si direximus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Si ergo propter peccatum aliquis impeditur a correctione fraterna, nullus erit, qd possit corrigere delinquentem: hoc autem est inconueniens: ergo & primum.

Sed contra est, quod **1. Ido.** dicitur in lib. de summo bono. Non dēt vitia aliorū corrigere, qui est vitii subiectus. & Rom. 2. d. In quo alium iudicas, te ipsum cōdemnas: eadē. n. agis, quā iudicas.

RESPON. Dicendū, qd sic ut dictum est, correctio delinquentis pertinet ad aliquem, in quantum viget in eo reū iudicium rōnis. Peccatum autē, vt supra dictū est, non tollit totum bonū naturę qn remaneat in peccate aliquid de reō iudicio rōnis. Et si hoc potest sibi competere a subditis delinquenti arguere: sed tñ per peccatum præcedens, impedimentum quoddam huic correctioni affertur pp tria.

Primo quidē, quia ex peccato peccedenti indignus redditur, ut alii corrigat, & præcipue si maius peccatum cōmisit, non ē dignus, ut alii corrigat de minori peccato. Vñ super illud Matt. 7. Quia uides se stucā & c. dicit Hieronimus. De his loquitur, qui cum mortali crimine detineant obnoxii, minora peccata fratribus non cōcedit. Secundo, redditur īdebita correctio pp scāsalū, qd sequit ex correctione, si peccator corripientis sit manifestū, qd vñ, qd ille qui corrigit, non corrigat ex charitate, sed magis ad ostentationem. Vñ sup illud Matth. 7. Quomodo dicis fratri tuo & c. exponit Chryl. in quo proposito, puta, ex charitate, ut

autem, ex officio. In eadem responsione ad secundum aduerte, qd cum doctrina apostolica non solo uerbo, sed facto Ecclesie proponat, ex facto Pauli docemur, qd ubi esset periculum fidei, non informis, sed formate in Ecclesia aliqua & esset spes subueniendi tali periculo, non per secretam monitionem, sed sola per hoc essent prelati a subditis publice arguendi, sicut publice errant. Factum enim Petri non erat tam grande, ut haberet etiam rationem scandalizati, ut inferi in quæst. de scandalo author dicit. Et periculum charitatis periculum uitę est, quia fides sine operibus mortua est. Et rursus totum Ecclesie studium est ad fidem formatam generandam, nutriendam, atque tuendam. Reliqua namque pars redigenda est in falciculos ad comburendum. Quare argues Paulus Petrum propter periculum salutis credentium, nec tam paruum peccatum (scandalosum tamen) sufferens docuit alios, quam magnanimos se exhibere debent in sceleribus arguendis, uerbis tamen prelatorum suorum scandalizantium Ecclesiam, & trahentium exemplo suo alios in damnationem. Et ad hoc tenentur principes tamen Ecclesie, quia orbis, cum Papa scandalizat Ecclesiam, & reuerenter ad pariem monitus non respiceret. Probabile namque est, quod uerebatur principes palam arguentes, quamuis subditorum salutem contemnat: & si ipse non fiat bonus, saltem alios non scandalizabit. Multo enim magis ad hoc tenentur, qui possunt opem ferre, quam ad erudendum eos, qui ducuntur ad mortem corporalem. Debent enim opponere se in domo Israel. Videntes enim fratres suos indigere, & claudentes uiscera sue misericordie cum effectum ab eis, quomodo

Incipit epi. Hebraeorū historia.

Epist. 19. inter medium & fi. to. 2.

Loco citato in argu.

ad ueniam. & contritionem peccati se disponit: multo magis quam per opera misericordie corporalis.

salues proximum tuum? non gaudeat reipsi ante saluare. Vis ergo non alios saluare, sed per bona doctrinam malos ad celare. & scientie laudes ab hominibus quaerere. Tertio modo propter superbiam corripientis, in quantum saliquis propria peccata pariter dicens, seipsum proximo praefert in corde suo, peccata eius austeritate diiudicans, ac si ipse esset iustus. Vnde * Aug. dicit in li. de sermone Domini in mote. Accusare uitia officium est bonorum uiuorum, & beneuolentiam quod cum mali faciunt, alienas partes agunt. Et ideo sicut * Aug. dicit in eodem. Cogitemus cum aliquem reprehendere nos necessitas cogit, utrum tale sit uitium, quod nunquam habuimus, & tunc cogitemus nos homines esse, & habere potuisse. Vel tale quod aliquando habuimus, & iam non habemus, & tunc tangat memoriam communi fragilitatis, ut illam correctionem, non odium, sed misericordiam peccet. Si autem inuenerimus nos in eodem uitio esse, non obiurgemus, sed congemiscamus, & ad aequaliter conandum inuitemus. Ex his ergo patet, quod si peccator cum humilitate corripit delinquentem, non peccat, nec sibi nouam condemnationem acquirit, licet per hoc uel in conscientia fratris, uel saltem sua pro peccato proterito condemnabilem se esse ostendat. Vnde patet responsio ad obiecta.

ARTICVLVS VI.

Utrum quis debeat a correctione cessare propter timorem, ne ille fiat deterior.

IN art. ad ueritatem im prudentiam eorum qui impatienter ferunt bla phemias, & alia uitia filiorum, & hominorum, & experti monitiones non prodesse, sed obesse, ita ut quoties monentur, peius faciant, non tamen cessare uerbis eos arguere. Inuoluntaria potius peccatum errant, augendo in directione eorum excessus non seruato rationis ordine, quam charitatis praecipua exequantur.

2 Praet. Secundum * Hier. ueritas uitae non est dimittenda propter scandalum: praecpta autem Dei pertinent ad ueritatem uitae: cum ergo correctio fraterna cadat sub praecpto, ut dictum est, ut non sit dimittenda propter scandalum eius, qui corripitur.

3 Praet. Secundum Apo. ad Ro. 3. Non sunt facienda mala, ut ueniant bona: ergo pari ratione non sunt permittenda bona, ne ueniant mala: sed correctio fraterna est quoddam bonum, ergo non est permittenda propter timorem, ne ille, qui corripitur, fiat deterior.

SED CONTRA est, quod dicitur Prouer. 9. Noli arguere derisorem, ne oderit te, ubi dicit * glo. Non est rimendum, ne tibi derisor, cum arguitur, contumelias inferat: sed hoc potius prouidentum, ne tractus ad odium inde fiat peior: ergo cessandum est a correctione fraterna, quoniam timet, ne fiat ille inde deterior.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, duplex est correctio delinquentis. Vna quae pertinet ad praedatos,

quae ordinatur ad bonum eorum, & habet uim coactionem. Et talis correctio non est dimittenda propter turbationem eius, quae corripit, tamen quae si propria sponte emendari non uelit, cogendus est per poenas, ut peccata dimittat: tum est, quia si incorrigibilis sit, pro hoc prouidet bono eorum, dum seruatur ordo iustitiae, & unius exemplo alii deterrentur. Vnde iudex non praetermittit ferre sententiam condemnationis in peccantem propter timorem turbationis ipsius, uel etiam amicorum eius. Alia uero est correctio fraterna, cuius finis est emendatio delinquentis, non habens coactionem, sed simplicem admonitionem. Et ideo ubi probabiliter a limat, quod peccator admonitionem non recipiat, sed ad peiora labatur, est ab homini correctione desistendum, quae ea, quae sunt ad finem, debent regulari secundum quod exigit ratio finis.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod medicus quidam coactione utitur in phrenetico, quod cura eius recipere non uult: & huic assimilata correctio praedatorum, quae habet uim coactionem, non autem simplex correctio fraterna.

AD SECUNDUM dicendum, quod de correctione fraterna datur praecptum, secundum quod est actus uirtutis. Hoc autem est in quantum quod proportionatur fini: & ideo quando est impeditiua finis, puta, cum efficitur homo deterior, iam non pertinet ad ueritatem uitae, nec cadit sub praecpto.

AD TERTIUM dicendum, quod ea quae ordinantur ad finem, habent rationem boni ex ordine ad finem: & ideo correctio fraterna, quando est impeditiua finis, si emendationis fratris, iam non habet rationem boni. Et ideo cum praetermittitur talis correctio, non praetermittitur bonum, ne conueniat malum.

ARTICVLVS VII.

Utrum in correctione fraterna debeat ex necessitate praecpta, admonitio secreta praecedere denuntiationem.

AD SEPTIMUM sic proceditur. Videtur, quod in correctione fraterna non debeat ex necessitate praecpta, admonitio secreta praecedere denuntiationem. In operibus enim charitatis praecipue debemus Deum imitari, secundum illud Ephe. 5. Estote imitatores Dei, sicut filii charissimi, & ambulate in dilectione: Deus autem interdum publice punit hominem pro peccato, nulla secreta admonitione praecedente: ergo uidetur quod non sit necessarium admonitionem secretam praecedere denuntiationem.

2 Praet. Sicut * Aug. dicit in li. contra Mendacium. Ex gestis sanctorum intelligi potest qualiter sunt praecpta sacrae scripturae intelligenda: sed in gestis sanctorum inuenitur facta publica denuntiatione peccati occulti, nulla secreta admonitione praecedente, sicut legitur Gene. 37. quod Ioseph accusauit fratres suos apud patrem crimine pessimo. & Actuum 5. dicitur, quod Petrus Ananiam & Sapphiram occulte defraudantes de praetio agri, publice denuntiauit, nulla secreta admonitione praemissa. Ipse etiam Dominus non legitur se

Super questio trigesima septima articulum septimum.

IN art. 7. dubium Clericorum occurrit, An teneantur dea uentare non sibi sibi proditionem, uel occisionem, rapinam &c. praeparatam, propter periculum irregularitatis: quoniam ad occisionem, proditionem proceditur. Et est ratio dubii, quia ad praecpta charitatis quilibet tenetur, & tamen nullus tenet ad id, quod inhabile eum reddit ad executionem sui officii. Constat autem, quod secundum ius canonicum, non nisi in causa propria licet clericis absque nota irregularitatis, causam sanguinis coram iudice proponere, cum protestatione expressa &c. ut patet in 6. de homicidio, c. Praelatis.

Ad hoc de quod ius naturae, diuinum, & Ecclesiae, ita se habent, quod sicut gratia perficit naturam, & non destruit illam ita ius Ecclesiasticum perficit ius diuinum, & non destruit illud. Et propterea sicut nullum praecptum

4. di. 19. q. 2. art. 3. q. 1. ad 1. & quolib. 11. art. 13.

In li. de mendacio, ca. 15. ante medium, tom 4.

ptum diuinum est
 contra praecepta iur-
 is naturae: ita nul-
 lum praeceptum Ec-
 clesiae est contra prae-
 ceptum iuris diuini.
 Cum autem tam ra-
 tionalis natura, quam
 charitatis lex manda-
 det, vt periculo non
 solum reipublicae,
 sed cuiuscumque pro-
 ximi, si possimus,
 subueniamus, & in
 calu parate prodi-
 tionis, homicidij, rap-
 pine, aut huiusmo-
 di solo verbo mani-
 festatio possimus
 consulere: periculo
 proximi, consequens
 est, vt nulla Ecclesiae
 lex intelligatur man-
 dare oppositum.
 Quamuis enim ec-
 clesiastica lex aliquid
 prohibeat clericis,
 quod alias licite fieri
 posset, nunquam
 tamen prohibet eisdem,
 aut aliis, ad
 quod alias tenentur.
 Vnde & in propo-
 sito, Ecclesiae praelatis
 habentibus iurisdic-
 tionem temporalem,
 quia tenentur
 ad iustitiam vindic-
 tiam, etiam in cau-
 sa sanguinis, nulla ir-
 regularitas imminet,
 si exorto homicidio
 committat iudici suo,
 vt veritate comper-
 ta, iustitiam faciat,
 vt patet extra in capi-
 tulo, Episcopus, Ne
 clericus, vel monachi
 se im. &c. In propo-
 sito ergo cum casus
 accidit, quo sacer-
 dos non potest aliter
 succurrere periculo
 proximi, nisi
 reuelando prepara-
 tionem, & prepara-
 tionem non debet dice-
 re, Capiatis talem,
 &c. sed, Caueatis a
 tali, & praemitat ex-
 pressam protestatio-
 nem, quod solum
 cautelam proximi in-
 tendit, vt conformet
 se canoni si iudici
 reuelat, aduer-
 satque diligenter, &
 discernat necessita-
 tem reuelandi per-
 sonam. Nam si ad
 euitandum pericu-
 lum sufficit reuelare
 preparationem, sed
 princeps postmodum
 vult extorquere reue-
 latione personae, non
 debet clericus per-
 sonam manifestare.
 Cessat enim tunc ra-
 tio reuelandi, quae
 ipsum obligabat. Et
 per haec patet solu-
 tio obiectionum. Ca-
 nones enim prohi-

creto admonuisse Iudam, anteq̄
 eū denuntiaret: nō ergo est de
 necessitate p̄cepti, ut secreta admo-
 nitio p̄cedat publicā denuntiationē.
 ¶ 3 Præ. Accusatio est grauior, q̄
 denuntiatio: sed ad publicā accu-
 sationē p̄t aliquis accedere, nul-
 la admonitione secreta p̄cedē-
 te. Determinatur. n. in Decretali,
 q̄ accusationem debet p̄cedere
 re scriptio: ergo uidetur q̄ non
 sit de necessitate p̄cepti, q̄ se-
 creta admonitio p̄cedat publi-
 cam denuntiationem.
 ¶ 4 Præ. Non uidetur esse proba-
 bile, q̄ ea quae sunt in cōmuni cō-
 suetudine religiosorum, sint con-
 tra praecepta Christi: sed consue-
 tū est in religionibus, q̄ in capitu-
 lis aliqui proclamantur de culpis,
 nulla secreta admonitione pra-
 missa: ergo uidetur quod hoc nō
 sit de necessitate p̄cepti.
 ¶ 5 Præ. Religiosi tenent suis pla-
 tis obedire: sed quandoq̄, praelati
 praecipunt uel communiter om-
 nibus, uel alicui specialiter, ut si
 quid scit corrigendum, ei dicat:
 ergo uidetur q̄ eis teneantur dice-
 re etiam ante secreta admonitio-
 nem: non ergo est de necessitate
 p̄cepti, ut secreta admonitio pra-
 cedat publicā denuntiationem.
 SED CONTRA est, qd̄ * Aug. di-
 cit in li. de uerbis Domini, expo-
 nens illud. Corripe ipsum inter te
 & ipsum solū. Studens correctio-
 ni, parcens pudori. Forte. n. p̄e ue-
 recundia incipit defendere pecca-
 tum suum, & quem uis facere me-
 liorem, facis peiorem: sed ad hoc
 tenemur per p̄ceptum charita-
 tis, ut caueamus, ne frater dete-
 rior efficiatur: ergo ordo corre-
 ctionis fraternae cadit sub p̄cepto.
 RESPON. dicendū, q̄ circa publi-
 cam denuntiationem peccato-
 rum distinguendū est. Aut. n. pec-
 cata sunt publica, aut sunt occul-
 ta. Si quidem sint publica, non est
 tm̄ adhibendum remedium ei, q̄
 peccauit, ut melior fiat, sed etiam
 aliis, in quorum notitiam deuenit,
 ut non scandalizentur. Et iō
 talia peccata sunt publice arguen-
 da, s̄m̄ illud Apo. i. ad Tim. 5. Pec-
 cantes coram omnib. argue, ut &
 ceteri timorem habeant. Quod
 intelligitur de peccatis publicis,
 vt * Aug. dicit in li. de uerbis Do-
 mini. Si uero sint peccata occulta,
 sic uidetur habere locum, quod
 Dominus dicit. Si peccauerit in
 te frater tuus. Quando enim te of-
 fendit publice coram aliis, iā non
 solū in te peccat, sed etiā in alios,
 quos turbat, sed quia etiam in oc-
 cultis peccatis p̄t parari proxi-
 morum offensa, iō adhuc uide-

tur distinguendum esse. Quaedā
 enim peccata occulta sunt, q̄ sūt
 in nocentum proximorum
 uel corporale, uel spirituale, pu-
 ta, si aliquis occulte tractet, quo-
 modo ciuitas tradatur hostibus,
 uel si haereticus priuatum homi-
 nes a fide auertat. Et quia ille, q̄
 sic occulte peccat, non solum in
 te peccat, sed et in alios, oportet
 statim procedere ad denuntiationē,
 ut h̄mōi nocentū ipeditur.
 G solum uult in malum peccantis
 & eius in quem peccatur, uel quia
 a peccante solum laeditur, uel sal-
 tem ex sola notitia: & tūc ad hoc
 solum tendendū est, ut frater pec-
 canti subueniatur. Et sicut medicus
 corpusculari sanitate egroti
 confert, si p̄t sine alicuius mem-
 bri abscissione: si autē nō p̄t, ab-
 scindit mēbrū minus necessariū
 ut uita totius cōseruetur: ita et il-
 le, qui studet emendationi fratris,
 dēt, si p̄t, sic emendare fratrem.
 H quantum ad conscientiam, ut fa-
 ma eius cōseruetur, quae quidē
 est utilis. Primō quidē & ipi pec-
 canti non solum in temporalib.
 in quib. quātum ad multa homo
 patitur detrimentū amissa fama,
 sed etiam quantum ad spiritualia
 quia praeterea in famia multi
 peccato retrahuntur. Vnde q̄n sic
 infamatos conspiciunt, in rege-
 te peccant. Vnde * Hieron. dicit.
 Corripendus est seorsum frater,
 ne si semel pudorem, uel uerecū-
 diam amiserit, permaneat in pec-
 cato. Secundo dēt cōseruari fama
 fratris peccantis, tum q̄a vno
 infamato, alii infamant. s̄m̄ illud
 Aug. in epist. ad plebē Hipponen-
 sem. Cū de aliquib. q̄ sacū nomē
 profitent aliqd̄ criminis uel falsi
 sonuerit, uel veri patuerit, infamā-
 fatagunt, ambiunt, ut de omnib.
 hoc credatur: tum et, quia ex pec-
 cato unius publicato, alii pronoc-
 cantur ad peccandum. Sed quia
 conscientia praesens est fama,
 uoluit Dominus ut saltem cum
 dispendio fama, fratris conscia
 p̄ publicā denuntiationē a p̄o li-
 beret. Vñ patet, q̄ p̄t esse de neces-
 sitate p̄cepti, q̄ secreta admoni-
 tio publicā denuntiationē p̄cedat.
 AD PRIMVM ergo dicendū, q̄
 oīa occulta sūt Deo nota. Et hoc
 modo se habēt occulta p̄cā ad iudiciū
 diuinū, sicut publica ad iudiciū
 humanū. Et tñ plerūque De peccato-
 res quasi secreta admonitio-
 ne arguit interius inspirado, uel
 uigilati, uel dormienti, s̄m̄ illud

Sc. 16. inter
1. & med.
10.

Serm. 16. a
med. to. 10.

inone, quia nō peccat frater in te tantū. Hec enim verba dicuntur respondendo ad argumentum de accusatione quia accusatio solū propter periculum, seu malū multitudine est necessaria, vt inferius patet.

In eodem artic. in responsione ad quintum dubium occurrit. An cum proceditur per viam denunciationis, possit praelatus precipere, aut inquirere. Et est ratio dubij, quia inquisitio est alia via procedendi, quam denūciatio, & habent diuersos fines. Nam illa ad bonum peccatoris, hac ad bonum commune ordinat. In oppositum autē est, quod auctor hic excipit, quando per aliqua indicia manifestantur.

Ad hoc dicit, quod inquisitio, proprie loquendo, non habet locum in processu per denunciationem: quoniam inquisitionem precipere debet infamia, ita quod etiam si duo, vel plures iurec vidisse se aliquem commisisse crimen aliquod, & nulla adest infamia, non est propterea inquirendum, vt in capitulo Inquisitionis, extra de accusationibus, dicitur. Sed nec est puniendus iudicialiter, nisi fraterna correptione premissa processum sit per denunciationis viam, vt predictum est.

Præcipere autem potest praelatus subditis induci per testes, cum per denunciationem proceditur de veritate dicenda, sicut iudex iuramentū potest exigere. Excepit igitur auctor in littera nō restringitur ad eum, quod proceditur per denunciationem, sed in comunione loquitur ad perfectionem doctrine, quā obligat præceptū prelati, ut patet ex eo quod dicitur, puta, per infamiam. Cōstat namque infamia ad formā pertinere inquisitionis.

Ad quintum Dicendum, quod plato non est obediendum contra præceptum Dñi, secundum illud Act. 5. Obediendum Deo magis, quam hominibus. Et ideo quoniam praelatus precipit, ut sibi dicatur quod quis sciuerit corrigendum, intelligendum est præceptum sane, saluo ordinæ fraternel correctionis, siue præceptum fiat communiter ad omnes, siue ad aliquem specialiter. Sed si praelatus expresse præciperet contra hunc ordinem a Domino institutum, & ipse peccaret præcipiens, & ei obediens, quali contra præceptū Domini agens: unde non esset ei obediendum, quia praelatus nō est iudex iudiciorū occultorum, sed solus Deus. Vñ non hēt potestatem precipiendi aliquid super occultis, nisi in quantum per aliqua indicia manifestantur, puta, per infamiam, vel per aliquas suspiciones, in quibus casib. potest praelatus precipere eodem modo, sicut & iudex secularis, vel ecclesiasticus potest exigere iuramentum de veritate dicenda.

Super quibus, triplex materia articulum dicitur. In ar. 8. aduerte, quod duplex remedium

ARTICVLVS VIII. Vtrum testium inductio debeat precedere publicam denuntiationem.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur, quod testium inductio non debeat precedere publicam denuntiationem. Peccata enim occulta non sunt aliis manifestanda, quia sic homo magis est peccator criminis, quam corrector, fratris, ut Aug. dicit: sed ille qui inducit testes, peccatum fratris alii manifestat, ergo in peccatis occultis nō debet testium inductio precedere publicam denuntiationem.

¶ 2. Præter Homo debet diligere proximum, sicut seipsum: sed nullus ad suum peccatum occultum inducit testes: ergo neque ad peccatum occultum fratris debet inducere.

¶ 3. Præter Testes inducuntur ad aliquid probandum: sed in occultis nō potest fieri probatio per testes: ergo frustra hōi testes inducuntur.

¶ 4. Præter Aug. dicit in regula, quod prius propositio debet ostendi, quam testibus: sed ostendere propositio, vel praelato, est dicere Ecclesie: nō ergo testium inductio debet precedere publicam denuntiationem.

SED CONTRA est, quod Dñs dicit Matt. 18. Adhibe tecum unum, vel duos, ut in ore duorum &c.

RESPON. Dicendum, quod de uno extremo ad aliud extremum conuenienter transitur per medium. In correptione autem fraterna Dominus uoluit, quod principium esset occultum, dum frater corripere fratrem inter se, & ipsum solum. Finē autem uoluit esse publicum, ut scilicet Ecclesie denuntiaretur. Et ideo conuenienter in medio ponitur testium inductio, ut primo paucis indicetur peccatum fratris, qui possunt prodesse, & nō obesse, ut saltem sic sine multitudinis infamia emendetur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quidam sic intellexerunt ordinem fraternel correctionis esse seruandum, ut primo frater sit in secreto corripiendus, etiam si audierit, bene quod si aut non audierit, si peccatum sit occultum, dicebatur non esse ulterius procedendum. Si autem incipit iam ad notitiam plurium deuenire aliquibus indicibus, debet ulterius procedi: secundum quod Dominus mandat. Sed hoc est contra id quod Aug. dicit in regula, quod peccatum fratris nō debet occultari, ne putrefcat in corde. Et ideo aliter dicendum est, quod post ad monitionem secretam semel, vel pluries factam, quam diu spes probabiliter habetur de cor-

contra peccatum, in quantum nocet ipsi peccati, statum est. Primum consumabile a quocunque, & est secreta monitio: secundum consumabile a solo praelato, & est medicinalis punitione propter ipsum sanandum, ut vel coactus poena emendetur. Et primo uenit ad ultimum per medium, testium, scilicet adhibitionem, ut in littera dicitur. Et hinc habes affirmatē supradictam inter præceptum de correptione fraterna danti culibet, & de correptione praelati ad emendationem ipsius fratris.

In eodem artic. in responsione ad primum, dubium ex Duran. in prædicta questione stimulat. Videtur enim, sequi opinionem, quod auctor hoc reprobatur quod ad hoc, quod crimine fratris existeret occulto, non sunt adhibendi testes, si actus iteretur, ut conuincatur: quia non debemus esse alienæ uitæ exploratores, secundum Aug. & quia magis est secundum charitatem in tali casu reuelare ei, qui potest impedire iterationem actus, quam permittere & asserere testes. Et ad autoritatem Augustini in regula dicit, quod non uideatur loqui de eo, quod est crimen secundum se, sed de casu criminis. scilicet fixio ne oculi. Nec dicit ad hoc explorandum testes induci: sed si forte aliqui sint presentes, dum non aduertunt, inducendi sunt ut aduertant.

Ad hoc dicitur, quod mirum est de isto homine, & præceptum Domini, Matth. 18. & uerba Augustini in regula non aduertente. Augustinus enim expresse in regula, & de quo libet se loqui faretur, cum dicit. Et hoc quod dixi de oculo non figendo, etiam in ceteris inueniendis, prohibedis, indicandis, conuincendis, iudicandisque peccatis, diligenter, & fideliter obseruetur: & testibus demonstrandum si post admonitionem id ipsi fecerit, ut duorum, uel trium possit ore conuinci, expresse dicit. Quid clari? Unde dicitur.

3. dist. 19. q. 2. art. 3. q. 2. Et quod in ar. 12. & 13.

De ver. do. Serm. 16. aliquantulum a medio, tomo 10.

In regula. 6. 23. to. 11.

In 3. regula, c. 23. que incipit, Ante oia fratres charissimi &c. tom. 1.

dicendum est, si est spes correctionis, quia vel coram ipso erit beneficus respiciet, vel quia uexatio dabit intellectum, absque dubio ex charitate demonstrandum est si iteratur peccatum, pp rationem Aug. si quia fratres nostros, quos indicando corrigere possumus, non debemus tacendo permittere peccare. Nec hoc est exploratorum fieri alieni uitae, sed occurrente morbum proximo uelle demonstrando curare, ex quo simplex admonitio non sufficit ad curam illius. Sapiens, n. & amicus me dicus infirmum, si non potest leniori remedio curare, grauiori unum ad medelam. Nec est uerum, quod magis esset secundum charitatem indicare ei, qui impediret iterum actum, quoniam hoc remedium non est curatiuum morbi, qui impeditus a reiteratione, reiteraret si posset. Charitas autem querit sanare morbum proximi, & propterea suadet demonstrare iterum actum, ne putrescat occultus morbus. Non tamen propterea cessatio est, ut iterum actum malum quoniam non sunt facienda mala, ut eueniant bona: sed permittendus est iterum adhibitis testibus, ut uel sic curetur. Omnis, n. fructus est, ut auferatur peccatum.

Art. 6. huius quæst.

* Id inquit Hier. Mat. 18. tom. 9. Loco citato in cor. artic. Aug. i Reg. cap. 27. Homil. 6. in Math. par. ante mediu, tom. 2.

rektionem, per secretam admonitionem procedendum est. Ex quo autem probabiliter iam cognoscere possumus, quod secreta admonitio non ualet, procedendum est ulterius, quantumcunque sit peccatum occultum ad testium inductionem. Nisi forte probabiliter estimaretur, quod hoc ad emendationem fratris non proficeret, sed exinde deterior redderetur, quia pro hoc est totaliter a correctione cessandum, ut supra dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod homo non indiget testibus ad emendationem sui peccati, quod tamen potest esse necessarium ad emendationem peccati fratris: unde non est similis ratio.

AD TERTIUM dicendum, quod testes possunt induci propter tria. Vno modo, ad ostendendum, quod hoc sit peccatum, de quo aliquis arguitur, ut Hier. dicit. Secundo modo, ad conuincendum de actu, si actus iteratur, ut Aug. dicit in regula. Tertio modo, ad testificandum, quod frater admonens fecit quod in se fuit, ut Christus dicit.

AD QUARTUM dicendum, quod Augustinus intelligit, quod prius dicat plato, quod testibus, si in quodam prelatu est quaedam singularis persona, que magis potest prodesse quam alii, non autem quod dicatur tamquam Ecclesie, sicut in loco iudicis resident.

QVAESTIO XXXIII.

De odio in sex articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de uitijs oppositis charitati.

Et primo, de odio, quod opponitur ipsi dilectioni. Secundo, de accidia, & inuidia, que opponuntur gaudio charitatis. Tertio de discordia & schismate, que opponuntur paci. Quarto, de offensione & scandalo, que opponuntur beneficentie, & correctioni fraternae.

CIRCA primum quaeruntur sex. Primo, Vtrum Deus possit odio haberi.

Secundo, Vtrum odium Dei sit maximum peccatorum.

Tertio, Vtrum odium proximi semper sit peccatum.

Quarto, Vtrum sit maximum inter peccata, que sunt in proximum.

Quinto, Vtrum sit uitiu capitale.

Sexto, Ex quo capitali uitiu oriatur.

non procedere ad conuincendum hominem taliter peccatum est tale, quod sibi soli nocet. Secundo, si alio modo nocentur, uel peccatis quoniam nocent, uel infra latitudinem oculorum copuatur, quibus alios nocent.

ARTICULVS PRIMVS.

Vtrum quis possit Deum odio habere.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod Deum nullus odio habere possit. Dicitur enim Dionysius 4. capit. de diu. nomi. quod omnibus amabile, & diligibile est primum bonum, & pulchrum: sed Deus est ipsa bonitas, & pulchritudo: ergo a nullo odio habetur. 2. Prater in apocryphis Eldre dicitur, quod omnia inuocant ueritatem, & benignantur in operibus eius: sed Deus est ipsa ueritas, ut dicitur Ioan. 14. ergo omnes diligunt Deum, & nullus eum odio habere potest.

3. Prater. Odium est auersio quam: sed sicut Dion. dicit in 2. de diu. nomi. Deus omnia ad seipsum conuertit: ergo nullus eum odio habere potest.

SED CONTRA est, quod dicitur in Psal. 73. Superbia eorum, qui te oderunt, ascendit semper. & Ioan. 15. Nunc autem, & uiderunt, & oderunt me, & patrem meum, &c.

RESPON. Dicendum, quod sicut ex supra dictis patet, odium est quidam motus appetitiue potentie, qui non mouetur, nisi ab aliquo apprehenso. Deus autem dupliciter ab homine apprehenditur. Vno modo, secundum seipsum, puta, cum per essentiam uidetur. Alio modo, per effectus suos, cum, in inuisibilia Dei per ea que facta sunt, intellecta conspiciuntur. Deus autem per essentiam suam est ipsa bonitas, qua nullus habere odio potest, quia de ratione boni est, ut ametur: & ideo impossibile est, quod aliquis uideans Deum per essentiam eius odio habeat. Sed effectus eius aliqui sunt, qui nullo modo possunt esse contrarij uoluntati humane: quia esse, uiuere, & intelligere, est & appetibile, & amabile omnibus, que sunt quidam effectus Dei.

Vnde et secundum quod Deus apprehenditur, ut actor horum effectuum, non potest odio haberi. Sunt autem quidam effectus Dei, qui repugnant inordinate uoluntati, sicut iustitio pena, & etiam prohibitio peccatorum per legem diuinam, que repugnat uoluntati deprauate peccatorum: & quantum ad considerationem talium effectuum ab aliquibus Deus odio haberi potest, in-